

Izaicini sevi, nāc un kļūsti par brīvprātīgo probācijas darbinieku

„Izlīgums ir brīvprātīgs sarunu process, kurā piedalās cietušais un likumpārkāpējs. Valsts probācijas dienestā izlīgumu vada apmācīts dienesta darbinieks jeb starpnieks, kas palīdz abām pusēm vienoties par savstarpēji pieņemamu un taisnīgu risinājumu” - dzirdēta frāze laikam vairums tikai

tiem lasītājiem, kuri paši vai viņu ģimenes locekļi ir bijuši iesaistīti kādā kriminālprocesā, kur augstāk minētais process tika izmantots konflikta risināšanai.

No šī gada 31.marta līdz 4 aprīlim Valsts probācijas dienestu darbinieku grupīnai bija unikāla iespēja apmeklēt vienu no Norvēģijas nacionālā mediācijas jeb izlīguma centra pilsētas Trondheimas struktūrvienību. Uzreiz jāatzīmē, ka brauciens notika Valsts probācijas dienesta individuālā projekta „**Latvijas probācijas un ieslodzījuma vietu sistēmas personāla kapacitātes celšana**” ietvaros, kurš tika finansēts no Norvēģijas valdības puses. Lieliska iespēja iegūt jaunas zināšanas un pieredzi ārvalstīs šajos krīzes apstākļos, vai ne? Jāatzīmē, ka globālās ekonomiskās krīzes sekas sāk izjust arī trešā bagātākā valsts pasaulē, bet tas jau būtu pavisam cits stāsts.

a mūsu valstī termins „izlīgums” vēl ir svešs un mistisks lielākajai sabiedrības daļai, tad norvēģiem ir 30 gadus ilga pieredze, kā rezultātā izlīguma process ir bijis pilnveidots un atbalstīts no valsts puses. Izlīgumu jeb mediācijas procesu vada brīvprātīgie starpnieki, kurus koordinē mediācijas centra starpnieki. Būt par starpnieku ir ļoti prestiži, kaut arī par veikto darbu netiek maksāts atalgojums. Starpniekiem ir 2 motīvi veikt šo brīžiem sarežģīto un psiholoģiski smago darbu; pirmais - vērtīgs ieraksts CV turpmākās karjeras attīstībai, otrs - vēlme paveikt kaut ko labu sabiedrības labā. Starpnieki tiek atlasīti konkursa kārtībā (vidēji ir 8 kandidāti uz 1 vakanci), pēc apmācībām un eksāmeņiem tiek iecelti mediatora postenī uz 4 gadiem. Interesanti, ka priekšroka netiek dota juristiem vai psihologiem, jo pēc norvēģu kolēģu domām, šādi cilvēki uz konfliktā iesaistītajām pusēm skatīsies caur profesionālo prizmu un nevarēs būt neitrāli. Par starpnieku Norvēģijā var būt vismaz 18 gadus veca persona, kura nebaidās no konfliktiem, tic, ka puses pašas ir spējīgas atrisināt un uzņemties atbildību par savu konfliktu; rada uzticību, spēj klausīties un saprast, ir empātijas spējas; ir toleranta pret citu cilvēku viedokļiem, vērtībām, spēj analizēt un strukturizēt; ievēro mediācijas dienesta ētikas standartus. Starpnieka galvenais uzdevums ir sagatavot abas puses izlīgumam. Par brīvprātīgajiem starpniekiem veiksmīgi strādā arī tādu vienkāršu profesiju pārstāvji kā logu tīrītāji vai šoferi, savukārt gados jauni starpnieki tiek iesaistīti jauniešu konfliktu risināšanā. Kopumā Norvēģijā pastāv 22 lokālie ofisi, darbojas aptuveni 650 brīvprātīgo starpnieki, tāpēc valstī starpnieka pakalpojumus var saņemt jebkurā no 435 administratīvajām teritorijām jebkurš cilvēks, kuram tas ir nepieciešams.

Izlīgums kā tāds ir dažādots un attīstīts, tas neaprobežojas tikai ar kriminālprocesa cietušā un noziedzīgā nodarījuma izdarītāja iesaistīšanu. Tā no 2006.gada 1.aprīļa darbojas taisnīguma atjaunošanas projekts - „Konferencings ar jauniešiem - likumpārkāpējiem”. Norvēģijas Nacionālais Mediācijas dienests izmanto taisnīguma atjaunošanas pieeju - konferencingu vai izlīguma sanākumi darbā ar jauniešiem. Šo projektu atbalsta Norvēģijas valdība, sadarbojoties ar sešām dažādām ministrijām. Projekta mērķis - uzlabot sadarbību ar policiju, skolām, sabiedrības locekļiem un citiem kopienu dienestiem un caur šo sadarbību veicināt palīdzību cietušajam, likumpārkāpējiem, viņu ģimenēm un draugiem, veicot noziedzīgu nodarījumu prevenciju. Projekta mērķa auditorija ir jaunieši - likumpārkāpēji zem 18 gadu vecuma. Praktiski tas darbojas šādi: piemēram, viens jauniešis ir piekāvis otru. Par izdarīto jauniešim pienākas sods, taču kā alternatīvu policija piedāvā iesaistīties šajā projektā. Tiek organizēta izlīguma sanāksme konferences veidā, kurā piedalās abi konfliktā iesaistītie jaunieši, viņu vecāki, sociālie darbinieki, bērnu tiesību aizsardzības speciālisti, policijas pārstāvis utt. Visi dalībnieki sēž aplī un tiek izrunāts viss notikušais. Gan cietušais, gan vainīgais jauniešis stāsta par savām sajūtām un emocijām. Vainīgais arī paskaidro savas rīcības iemeslus, katrs no dalībniekiem izsaka savu viedokli. Pārrunu rezultātā konfliktā iesaistītas puses vienojas par izlīguma nosacījumiem, piemēram, vainīgais jauniešis atvainojas un cietušo turpmāk skolā sveicinās, salabos žogu utt.. Sakarā ar to, ka vainīgajam jauniešim ir arī narkotiku lietošanas problēmas, tad viens no izlīguma nosacījumiem ir, ka noteiktu laika periodu jāiet uz policiju un jāveic narkotiku tests. Nosacījumi var būt ļoti dažādi. Ja jauniešis neiztur vienošanos nosacījumus, tad kriminālprocess tiek atjaunots. Jāatzīmē, ka tikai daži no projektā iesaistītajiem jauniešiem ir veikuši atkārtotu likumpārkāpumu. Izpildot izlīguma nosacījumus, jauniešiem nekur neparādās ieraksti par viņa veiktajiem likumpārkāpumiem.

Līdzīga pieeja ir ģimenes konfliktu un problēmu risināšanā, kur starpniekam organizējot, paši ģimenes locekļi vienojas, ko darīt, piemēram, ar trīs bērnu māmiņu, kura pārmērīgi lieto alkoholu un nerūpējas par saviem bērniem.

Ar izlīguma procesa palīdzību valsts cilvēka konfliktu ar likumu (valsti) pārceļ uz abām iesaistītajām pusēm, kuras arī ir pašas atbildīgas par konflikta risinājumu. Norvēģu ilggadējā pieredze un darba rezultāti pierāda, ka viņu sistēma un pieeja ir sevi attaisnojusi, tāpēc tas ir pareizais virziens, kur gan Probācijas dienestam, gan citām institūcijām ir jāturpina darbs. Izlīgumus, ģimenes konferences veiksmīgi izmanto arī dažādu tautību un reliģiju imigrantu konfliktu risināšanai, kas ļauj secināt, ka Norvēģija izmantotās sistēmas ir veiksmīgi adaptējamas arī Latvijas apstākļiem. Daži interesanti fakti - Norvēģijā līdz 18 gadu vecumam reālu brīvības atņemšanu izcieš tikai 4 jaunieši, vidējais ieslodzījumā pavadītais laiks ir nedaudz virs 100 dienām, ieslodzīto skaits ir aptuveni 3500 (Latvijā aptuveni 6500), savukārt iedzīvotāju skaits pārsniedz 5 miljonus. Norvēģija ir viena no divām valstīm pasaulē, kur policisti līdzī nēnēsā šaujamo ierociņus.

Informējam, ka Valsts probācijas dienests šobrīd arī piesaista brīvprātīgos starpniekus. Ja Jūs uzskatāt, ka Jums ir nepieciešamās īpašības, lai kļūtu par labu brīvprātīgo starpnieku, lūdzam CV un motivācijas vēstuli sūtīt vai iesniegt personīgi Valsts probācijas dienestā Ludzas teritoriālajā struktūrvienībā Raiņa ielā 16, 50 kab., Ludzā.